

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૭૮૬૯/૨૦૨૫

વિથ

સિવિલ એપિલિકેશન (ફોર એમેન્ડમેન્ટ) નં. ૧/૨૦૨૬

ઈન આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૭૮૬૯/૨૦૨૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપેહિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	✓	

=====

હક સ્ટીલ્સ પ્રા. લિ.

વિરુદ્ધ

પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (સેન્ટ્રલ) અમદાવાદ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે જૈમિન એ. ગાંધી (૮૦૬૫)

સામાવાળા નં. ૧ તરફે શ્રી વરૂણ કે. પટેલ (૩૮૦૨)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપેહિયા
અને
માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

તારીખ : ૩૦/૦૬/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. સુપેહિયા દ્વારા)

૧. સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને અમારા દ્વારા લંબાણપૂર્વક સાંભળવામાં આવ્યા છે અને મેટરને આખરી સુનાવણી અને આખરી નિકાલ માટે હાથ પર લેવામાં આવી છે.

૨. હાલની રિટ અરજીમાં, હાલના અરજદારે ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૧ (જે હવે પછી ‘સદર અધિનિયમ’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૧૮(૨)(બી) હેઠળ ફોર્મ ૧૦ડીએ ફાઇલ કરવામાં થયેલ વિલંબને માફ કરવાની માંગ કરતી અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને ફગાવી દેતા સામાવાળા – પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (સેન્ટ્રલ), અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૩.૦૧.૨૦૨૫ ના હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા માટે અરજ કરેલ છે.

૩. અરજદારે આકારણી વર્ષ (જે હવે પછી ‘એ.વાય.’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ૨૦૧૮-૨૦ માટે તારીખ ૦૨.૧૦.૨૦૧૮ ના રોજ, એ.વાય. ૨૦૨૦-૨૧ માટે તારીખ ૦૨.૧૨.૨૦૨૦ ના રોજ અને એ.વાય. ૨૦૨૧-૨૨ માટે તારીખ

૨૨.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કર્યું હતું. અરજદારનો એવો કેસ છે કે અરજદાર એ.વાય. ૨૦૧૮-૨૦ માટે રૂ. ૨૨,૮૩,૭૪૦/-, એ.વાય. ૨૦૨૦-૨૧ માટે રૂ. ૪૧,૧૩,૫૬૦/- અને એ.વાય. ૨૦૨૧-૨૨ માટે રૂ. ૨૩,૫૧,૦૮૦/- ની સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળની કપાત મેળવવા માટે હકદાર છે.

૩.૧ અરજદારને કપાત ન માંગવાની ભૂલનો અહેસાસ થયો કારણ કે ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ મેસર્સ કેપીએસજે એન્ડ એસોસિએટ્સ એલએલપી દ્વારા સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ સલાહ આપવામાં આવી ન હતી. અરજદારને ભૂલ વિશે ત્યારે ખબર પડી જ્યારે તે પાવર પ્લાન્ટ સંબંધિત કરવેરાના પ્રશ્નો માટે ઓક્ટોબર, ૨૦૨૨ માં ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ નિમિષ વાચાવાલા પાસે ગયો અને આવકના રિટર્નની તપાસ કરતાં, તેમણે અરજદારનું ધ્યાન દોર્યું કે અરજદાર-કંપની સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ કપાતનો દાવો કરવા હકદાર છે, અને તેથી તેમણે અરજદારને સુધારેલું રિટર્ન ફાઇલ કરીને કપાતનો દાવો કરવામાં અને ફોર્મ નં. ૧૦ડીએ માં અહેવાલ ફાઇલ કરવામાં થયેલ વિલંબને માફ કરવાની માંગ કરતી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૮(૨)(બી) હેઠળ અરજી દાખલ કરવાની સલાહ આપી.

૩.૨ તદનુસાર, અરજદારે ઉપર જણાવ્યા મુજબ સંબંધિત વર્ષો માટે કપાતનો દાવો કરવામાં ૭૨૧ દિવસ, ૬૦૦ દિવસ અને ૨૭૮ દિવસના વિલંબને માફ કરવાની માંગ કરતી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૮(૨)(બી) હેઠળ તારીખ

૨૧.૧૧.૨૦૨૨ ના રોજ એક અરજી દાખલ કરી. સદર અરજી સામાવાળા દ્વારા તારીખ ૨૩.૦૧.૨૦૨૫ ના હુકમ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી છે, જેને આ રિટ અરજીમાં પડકારવામાં આવી છે.

૪. અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી જૈમિન એ. ગાંધીએ વાદગ્રસ્ત હુકમની વિગતો તરફ નિર્દેશ કરતાં રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરતી વખતે સામાવાળાએ વિલંબ માફીની અરજીમાં અરજદાર દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણોની યોગ્ય મૂલવણી કરી નથી, અને વિશેષ કરીને, સામાવાળાએ જો સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળની કપાત માન્ય ન રાખવામાં આવે તો અરજદારને જે વાસ્તવિક હાડમારી (જેન્યુઇન હાર્ડશિપ) થશે તે પાસાની તપાસ કર્યા વિના ખૂબ જ અસ્પષ્ટ અને ઉપરછણી રીતે અરજી ફગાવી દીધી છે. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે આ કોર્ટના સુરેન્દ્રનગર ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ બેંક લિ. વિ. ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, [૨૦૧૯] ૧૦૮ ટેક્સમેન.કોમ ૬૦૮ (ગુજ.) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. આ સંબંધમાં, બોમ્બે હાઇકોર્ટના ભાતેવારા એસોસિએટ્સ માણિક વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, [૨૦૨૩] ૧૪૭ ટેક્સમેન.કોમ ૨૯૭ (બોમ્બે) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર પણ વધુ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. સુપ્રીમ કોર્ટના કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ વિ. સન એન્જિનિયરિંગ વર્ક્સ (પ્રા.) લિ., [૧૯૯૨] ૬૪ ટેક્સમેન ૪૪૨ (એસ.સી.) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર આધાર રાખતાં, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ કપાતનો દાવો કરવા માટે સુધારેલું રિટર્ન ફાઇલ કરવાની

પરવાનગી માંગતી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળ અરજી દાખલ કરવા સિવાય અરજદાર પાસે અન્ય કોઈ ઉપાય નથી.

૪.૧ તેમણે ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૧૩.૦૬.૨૦૨૩ નું પ્રમાણપત્ર પણ દર્શાવ્યું છે જેમાં સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી છે કે અજાણતાં, ઉપર જણાવેલ આકારણી વર્ષો માટે આવકના રિટર્નમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળનો દાવો ફાઈલ/માંગવામાં આવ્યો ન હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એ.વાય. ૨૦૧૯-૨૦ અને એ.વાય. ૨૦૨૧-૨૨ માટે હાલની રિટ અરજી દાખલ થયા પછી, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ હેઠળ આકારણી હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, જે કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (અપીલ્સ) (જે હવે પછી ‘સીઆઈટી’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) સમક્ષ વધુ પડકારનો વિષય છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે *સન એન્જિનિયરિંગ વર્ક્સ (પ્રા.) લિ. (ઉપર મુજબ)* ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના પ્રકાશમાં, અરજદારે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળની ક્ષાત નામંજૂર કરવાના આકારણી અધિકારીના નિર્ણયને પડકાર્યો નથી કારણ કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭, ૧૪૮ હેઠળની પુનઃઆકારણી કાર્યવાહીમાં અરજદાર માટે ક્ષાતનો દાવો કરવો પરવાનગીપાત્ર નથી. આમ, એવી ભારપૂર્વક વિનંતી કરવામાં આવી છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જોઈએ અને સામાવાળાને અરજી પર નવેસરથી નિર્ણય કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ.

૫. તેનાથી વિરુદ્ધ, સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ શ્રી વરુણ કે. પટેલે આ કોર્ટના ગૌરાંગભાઈ ચીમનભાઈ કાપડિયા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, [૨૦૨૪] ૧૬૧ ટેક્સમેન.કોમ ૩૦૪ (ગુજ.) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર આધાર રાખતાં, એવી ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર દ્વારા પોતાની અરજીમાં દર્શાવેલા ભારે વિલંબ અને અસંતોષકારક કારણોને ધ્યાને રાખીને, સામાવાળાએ તેને યોગ્ય રીતે જ ફગાવી દીધી છે. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમમાં સામાવાળા દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણો કાયદેસર અને માન્ય છે અને તેથી, એવી વિનંતી કરવામાં આવી છે કે તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જોઈએ નહીં. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે એ.વાય. ૨૦૧૯-૨૦ અને ૨૦૨૦-૨૧ માટે આકારણી હુકમો પહેલેથી જ પસાર થઈ ગયા હોવાથી અને અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલો પહેલેથી જ પેવિંગ હોવાથી, તે જ મુદ્દા પર અભિપ્રાયનો સંઘર્ષ થશે અને તેથી, આ કોર્ટના નિર્ણય મુજબ, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨) (બી) હેઠળ ફોર્મ ૧૦ડીએ ફાઈલ કરવામાં થયેલ વિલંબ માફ કરવાની માંગ કરતી અરજીને ફગાવી દેતો સામાવાળા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.

૬. અમે સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને લંબાણપૂર્વક સાંભળ્યા છે. સ્થાપિત હકીકતો નીચે મુજબ છે:

(એ) અરજદારે એ.વાય. ૨૦૧૯-૨૦ માટે તારીખ ૦૨.૧૦.૨૦૧૯ ના રોજ, એ.વાય. ૨૦૨૦-૨૧ માટે તારીખ ૦૨.૧૨.૨૦૨૦ ના રોજ અને એ.વાય. ૨૦૨૧-૨૨ માટે તારીખ ૨૨.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કર્યું હતું.

(બી) અરજદારનો એવો કેસ છે કે તે એ.વાય. ૨૦૧૯-૨૦ માટે રૂ. ૨૨,૯૩,૭૪૦/-, એ.વાય. ૨૦૨૦-૨૧ માટે રૂ. ૪૧,૧૩,૫૬૦/- અને એ.વાય. ૨૦૨૧-૨૨ માટે રૂ. ૨૩,૫૧,૦૮૦/- ની સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળની કપાત મેળવવા માટે હકદાર છે.

(સી) અરજદારે તારીખ ૨૧.૧૧.૨૦૨૨ ના રોજ ત્રણ આકારણી વર્ષો માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળ એક અરજી દાખલ કરીને નિર્દેશ કર્યો હતો કે જો અરજદારને સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ કપાતના દાવાના અભાવે જે કર ચૂકવવો જરૂરી નથી તેના કરતાં વધુ કર ચૂકવવો પડે તો તેને વાસ્તવિક હાડમારીનો સામનો કરવો પડશે.

(ડી) અરજદારે અરજી સાથે ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૧૩.૦૬.૨૦૨૩ નું પ્રમાણપત્ર પણ રજૂ કર્યું હતું જેમાં પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું કે અજાણતાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળનો દાવો કંપનીના ધ્યાને લાવવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી, ઇન્કમ ટેક્સ રિટર્ન (આઇટીઆર) માં કપાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી, ફોર્મ ૧૦ડીએ માં પ્રમાણપત્ર ફાઇલ કરવામાં આવ્યું ન હતું.

(ઇ) અરજદારે રિટ અરજીમાં તેમજ પોતાની અરજીમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે જ્યારે તે અન્ય ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ પાસે ગયો, અને તમામ ગ્રૂપ કંપનીઓના આવકવેરાના કામની સમીક્ષા કર્યા પછી, તેમણે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ કપાતની ઉપલબ્ધતા તરફ અરજદારનું ધ્યાન દોર્યું, જેમણે અરજદારને સુધારેલું રિટર્ન ફાઇલ કરવાની મંજૂરી આપીને દાવો કરવામાં અને અહેવાલ ફાઇલ કરવામાં થયેલ વિલંબ માફ કરવાની માંગ કરતી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળ અરજી દાખલ કરવાની સલાહ આપી હતી. સદર અરજી તારીખ ૨૩.૦૧.૨૦૨૫ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી છે.

(એફ) સામાવાળાએ અરજી ફગાવી દેવામાં ત્રણ કારણો દર્શાવ્યા છે. ટૂંકમાં દર્શાવેલું પ્રથમ કારણ એ છે કે, સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળની કપાત વિશિષ્ટ ફોર્મ ૧૦ડીએ માં ઓડિટ રિપોર્ટના આધારે માન્ય રાખવામાં આવે છે, જે રિટર્ન ફાઇલ કરવાની નિયત તારીખ પહેલાં ફાઇલ કરવાનું હોય છે અને તેથી વિલંબ માફ કરી શકાય નહીં. દર્શાવેલું બીજું કારણ એ છે કે, અરજદારે ઓડિટર – મેસર્સ કેપીએસજે એન્ડ એસોસિએટ્સ એલએલપી, જેમણે યોગ્ય સલાહ આપી ન હતી, તેમની સામે ફરિયાદ દાખલ કરવાની કોઈ કાનૂની કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો કોઈ પુરાવો આપ્યો નથી. જે છેલ્લું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે તે વાસ્તવિક હાડમારીના પાસાને લગતું છે, જે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) ની જોગવાઈમાં સ્થાન ધરાવે છે. સામાવાળા દ્વારા એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કરદાતાની નાણાકીય ક્ષમતા અને જવાબદારીના

પ્રકાશમાં હાડમારીને ધ્યાને લઈ શકાય નહીં કારણ કે કરદાતા કોઈ વ્યક્તિ નથી પરંતુ, કોઈ નાણાકીય હાડમારી ન ધરાવતી બોડી કોર્પોરેટ છે.

૭. આ તબક્કે, અમે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) ની જોગવાઈનો સમાવેશ કરી શકીએ છીએ, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૧૯(૨)(બી) બોર્ડ, જો તે કોઈપણ કેસ અથવા કેસોના વર્ગમાં વાસ્તવિક હાડમારી ટાળવા માટે તેમ કરવું ઇચ્છનીય અથવા યોગ્ય માને છે, તો સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા, [કોઈપણ આવકવેરા સત્તાધિકારી, જે [સંયુક્ત કમિશનર (અપીલ્સ)] ન હોય તેને] આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈપણ મુક્તિ, કપાત, રિફંડ અથવા અન્ય કોઈપણ રાહત માટેની અરજી અથવા દાવાને આવી અરજી અથવા દાવો કરવા માટે આ અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ નિર્દિષ્ટ સમયગાળો સમાપ્ત થયા પછી સ્વીકારવા અને કાયદા અનુસાર ગુણદોષ પર તેની સાથે કામ પાર પાડવા અધિકૃત કરી શકે છે;”

૭.૧ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) ની જોગવાઈમાં ‘વાસ્તવિક હાડમારી’ (જેન્યુઇન હાર્ડશિપ) અભિવ્યક્તિ એ જોગવાઈનો આત્મા છે. સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ (જે હવે પછી ‘બોર્ડ’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ને પૂરતી સત્તાઓ સોંપવામાં આવી છે, જો તે તેમાં જણાવ્યા મુજબ કોઈપણ કેસ અથવા કેસોના વર્ગોમાં વાસ્તવિક હાડમારી ટાળવા માટે તેમ કરવું ઇચ્છનીય અથવા યોગ્ય માને છે, તો આવી અરજી અથવા દાવો કરવા માટે અધિનિયમ હેઠળ

નિર્દિષ્ટ સમયગાળો સમાપ્ત થયા પછી અરજી સ્વીકારવા અને કાયદા અનુસાર ગુણદોષ પર તેની સાથે કામ પાર પાડવા માટે. સામાવાળાએ ‘વાસ્તવિક હાડમારી’ અભિવ્યક્તિ સાથે કામ પાર પાડતી વખતે, એક ખૂબ જ નવતર કારણ દર્શાવ્યું છે કે કરદાતા બોડી કોર્પોરેટ હોવાથી અને નાણાકીય રીતે સક્ષમ હોવાથી, જો વિલંબ માફી ન આપવામાં આવે તો તેને કોઈ વાસ્તવિક હાડમારીનો સામનો કરવો પડશે નહીં.

૭.૨ અમે સામાવાળા દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણો સાથે સંમત થતા નથી. માત્ર એટલા માટે કે અરજદાર-કરદાતા બોડી કોર્પોરેટ છે, તેની નાણાકીય ક્ષમતાને કારણે તેને કોઈ વાસ્તવિક હાડમારીનો સામનો કરવો પડતો નથી તેવું કારણ દર્શાવીને અરજી ફગાવી શકાય નહીં. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ કપાત માંગતો અરજદારનો દાવો નોંધપાત્ર સ્વરૂપનો છે. સામાવાળા એવા ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ્યા છે જે પ્રતિબંધિત છે કારણ કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળની અરજીની તપાસ કરતી વખતે, સામાવાળા કરદાતાની નાણાકીય ક્ષમતાની તપાસ કરી શકે નહીં અને એવું તારણ કાઢી શકે નહીં કે જો તેનો દાવો નામંજૂર કરવામાં આવે તો તેને વાસ્તવિક હાડમારીનો સામનો કરવો પડશે નહીં.

૮. સામાવાળા દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલું બીજું કારણ ઓડિટર, જેમણે ફોર્મ ૧૦ડીએ અને ઓડિટ રિપોર્ટ્સ ફાઈલ કર્યા ન હતા, તેમની સામે કોઈ ફરિયાદ દાખલ ન કરવા અંગેનું છે, તે પણ સ્વીકાર્ય નથી. સામાવાળાએ ઓડિટર દ્વારા

જારી કરાયેલા તારીખ ૧૩.૦૬.૨૦૨૩ ના પ્રમાણપત્ર પર શંકા વ્યક્ત કરી નથી. માત્ર એટલા માટે કે અરજદારે ઓડિટર સામે કોઈ ફરિયાદ દાખલ ન કરવાનું પસંદ કર્યું છે, તેનાથી તારીખ ૧૩.૦૬.૨૦૨૩ ના પ્રમાણપત્રની વિગતો નબળી પડી જશે નહીં, જેમાં ઓડિટરે સ્વીકાર્યું છે કે અજાણતાં, થયેલા વધારાના ખર્ચ માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળનો દાવો અરજદાર કંપનીના ધ્યાને લાવવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી, ફોર્મ ૧૦ડીએ ફાઇલ કરીને ઇન્કમ ટેક્સ રિટર્ન (આઈટીઆર) માં કપાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો ન હતો. આ આધારે પણ, વાદગ્રસ્ત હુકમ ક્ષતિપૂર્ણ બને છે. આમ, ઓડિટર/સી.એ. સામે ફરિયાદ દાખલ ન કરવાનું દર્શાવેલું કારણ પણ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨) (બી) ના કાર્યક્ષેત્રની બહાર જાય છે.

૯. એ બાબત વિવાદમાં નથી કે અરજદારને સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળની કપાત દ્વારા કર લાભ/ફાયદો મળશે. એ સુસ્થાપિત છે કે કરદાતાની વાસ્તવિક હાડમારી નક્કી કરવા માટે કોઈ સીધુંસાદું ચોક્કસ સૂત્ર હોઈ શકે નહીં અને તે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખ્યો હતો. જોકે, તે સામાવાળાને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) ની જોગવાઈ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીની તપાસ કરતી વખતે અરજદારના દાવાની અને વિલંબ માટે આપવામાં આવેલી સ્પષ્ટતાની યોગ્ય મૂલવણી કરીને મનનો ઉપયોગ કરવાથી મુક્ત કરી શકે નહીં.

૧૦. અરજીમાં દર્શાવેલા કારણોની ગુણદોષ પર વિચારણા કરીને પક્ષકારોને વાસ્તવિક ન્યાય આપવા સત્તાધિકારીઓને સક્ષમ બનાવવા માટે ધારાસભાએ બોર્ડને વિલંબ માફ કરવાની સત્તા આપી છે. કરદાતાને મદદ કરવા માટે ‘વાસ્તવિક હાડમારી’ અભિવ્યક્તિને સુવિચારિત અર્થ આપવો પડશે. એવા કેટલાક કેસો હોઈ શકે છે જ્યાં વિલંબ અતિશય લાંબો હોય તો પણ તેને માફ કરવો જરૂરી છે, તેમ છતાં, કરદાતાનો એક યોગ્ય દાવો છે જેને શરૂઆતમાં જ ફગાવી દઈ શકાય નહીં જેથી કરદાતાને વાસ્તવિક હાડમારી અને અન્યાય થાય. આખરે, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) ની જોગવાઈ વાસ્તવિક ન્યાય આપવા માટે છે અને અરજીઓ સાથે કામ પાર પાડતી વખતે આ બાબત ધ્યાનમાં રાખવી પડશે. તે જ સમયે, સત્તાધિકારીએ વાસ્તવિક હાડમારીના પાસા સાથે દાવો/અરજી દાખલ કરવામાં વણસમજાવેલા અને ઈરાદાપૂર્વકના વિલંબ અંગે પણ સજાગ રહેવું પડશે. એકંદરે, જો સત્તાધિકારીને જણાય કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળની અરજી હેઠળ કરવામાં આવેલો દાવો ફગાવી દેવામાં આવે તો કરદાતાને વાસ્તવિક હાડમારી થશે, તો સત્તાધિકારીનો અભિગમ વાસ્તવિક ન્યાય કરવા માટે ન્યાય-લક્ષી હોવો જોઈએ.

૧૦.૧ હાલના કેસમાં, વાસ્તવમાં, દર્શાવવામાં આવેલા કારણો ઉપરછણા છે અને સુસ્થાપિત કાનૂની પૂર્વચુકાદાઓથી વિપરીત છે.

૧૧. વિદ્વાન પરિષ્ઠ સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ શ્રી વરૂણ કે. પટેલે ગૌરાંગભાઈ ચીમનભાઈ કાપડિયા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે.

સમક્ષ બેંચના નિર્ણયનું અવલોકન દર્શાવે છે કે તે હાલના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં. તેનાથી વિપરીત, ફરિયાદ ૮ માં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) ની જોગવાઈની તપાસ કર્યા પછી, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આ જોગવાઈ સ્પષ્ટ કરે છે કે જો કરદાતાએ વિલંબથી દાવો કર્યો હોય તો અરજદારને નુકસાનનો દાવો કરવાની મંજૂરી આપવાના હેતુ માટે સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા આવા દાવામાં થયેલ વિલંબ માફ કરી શકાય છે, જેથી આગામી વર્ષમાં સેટ ઓફ માટે તેને આગળ ખેંચી શકાય. સમક્ષ બેંચે આખરે એવું અવલોકન કરીને રિટ અરજી ફગાવી દીધી હતી કે અરજદાર વિલંબથી રિટર્ન ફાઇલ કરવાની ટેવવાળો હતો. આમ, આ નિર્ણય હાલના કેસમાં સામાવાળાના બચાવમાં આવશે નહીં.

૧૨. અમારા દ્વારા એ પણ નોંધવામાં આવે છે કે ત્યારબાદ અરજી પેનિંગ રહેવા દરમિયાન, સામાવાળાએ એ.વાય. ૨૦૧૯-૨૦ અને ૨૦૨૧-૨૨ માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ ની જોગવાઈ હેઠળ પુનઃઆકારણી હુકમો પસાર કર્યા છે. પુનઃઆકારણી હુકમોમાં, એ સાચું છે કે અરજદારે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ કપાતનો દાવો કર્યો છે, જેને પુનઃઆકારણી કાર્યવાહીમાં નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે જેની સામે અરજદારે કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (અપીલ્સ) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી છે. જોકે, અરજદારે કપાતનો ઇનકાર કરવાને પડકાર્યો નથી અને ચોક્કસપણે તેમ જ છે, કારણ કે અરજદાર પુનઃઆકારણી કાર્યવાહીમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ ની જોગવાઈ હેઠળ કપાતનો દાવો કરી શકતો નથી, કારણ કે તે મૂળ રિટર્ન ફાઇલ કરવામાં તેમ

કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો. આ સંબંધમાં કાયદો સુપ્રીમ કોર્ટના સન એન્જિનિયરિંગ વર્ક્સ (પ્રા.) લિ. (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ચુકાદા દ્વારા સુસ્થાપિત છે.

૧૩. તેથી, તારીખ ૨૩.૦૧.૨૦૨૫ ના વાદગ્રસ્ત હુકમની વિગતોની એકંદર મૂલવણી કરતાં, અમે તેને રદ કરવા તરફ વલણ ધરાવીએ છીએ. તેથી, તે રદ કરવામાં આવે છે. અરજદાર દ્વારા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર ગુણદોષ પર નિર્ણય કરવા માટે મેટર સામાવાળા સત્તાધિકારીને પરત (રિમાન્ડ) મોકલવામાં આવે છે. આ હુકમની રિટ મળ્યાની તારીખથી બાર (૧૨) અઠવાડિયાના સમયગાળામાં આ કામગીરી કરવામાં આવશે. અમે સ્પષ્ટતા કરીએ છીએ કે અમે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦જેજેએએ હેઠળ કપાતના દાવાની પાત્રતા પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી.

૧૪. તદનુસાર, રિટ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. પરિણામે, આકારણી હુકમ રજૂ કરતી જોડાયેલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧/૨૦૨૬ નો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(એ. એસ. સુપેહિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

(વૈભવી ડી. નાણાવટી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====